

Спеціалізованій вченій раді Д 26.165.01 у
Національній бібліотеці України імені
В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, м. Київ

ВІДГУК

офіційного опонента,
кандидата історичних наук

Отамась Інни Григорівни

на дисертаційну роботу Лаби Оксани Василівни
на тему: «Розвиток електронного діловодства в Україні: 1991–2020 роки»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за
спеціальністю 27.00.02 – документознавство, архівознавство

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, грантами

Останні десятиліття ознаменовані стрімкою інтеграцією інформаційних технологій у більшість суспільних процесів. Нині звичним явищем стала реєстрація в електронній черзі чи купівля електронних квитків онлайн. Передові інформаційні технології реалізуються у пристроях і приладах повсякденного користування пересічного українця. Відповідно, всі сфери суспільного життя повинні відповідати викликам сучасного інформаційного суспільства, спричиненими таким стрімким проникненням інформаційних технологій у побутові процеси. Швидка інформатизація суспільства, підкріплена стратегічним курсом України на побудову цифрового суспільства, спричиняє появу нових термінів та явищ, не закріплених у нормативно-правових документах, не досліджених на науковому рівні, однак таких, що вкоренилися у практичному їхньому вживанні й застосуванні.

Швидкі темпи інформатизації діловодства в Україні призводять до необхідності наукових досліджень й упорядкування як термінологічного апарату,

так і уніфікації підходів до практичних аспектів організування діловодства з використанням сучасних інформаційних технологій в організації. Саме ці проблеми, окреслені О. В. Лабою як проблеми дослідження сутності електронного діловодства як науково-практичного напрямку електронного документознавства, періодизація його розвитку в Україні у 1991 – 2020 роках стала предметом дослідження Лаби О. В.

На актуальність теми дисертації вказує використання матеріалів дослідження, пов'язаних з проблематикою науково-дослідної роботи кафедри документознавства та інформаційної діяльності Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу за темою «Документно-інформаційне забезпечення розвитку енергетичної безпеки України: завдання та перспективи підготовки фахівців» (номер державної реєстрації 0110U005846), а також з проблематикою науково-дослідної теми «Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання» Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (державний реєстраційний номер НДР 0111U005791), де автором проаналізовано передумови й особливості становлення й розвитку електронного діловодства в Україні.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Наукові положення, висновки та рекомендації, які містяться в дисертаційній роботі Лаби О. В., достатньою мірою обґрунтовані, логічні та достовірні. У методичному плані дослідження проведено правильно. Поставлена в роботі мета – дослідити еволюцію автоматизації діловодних процесів в Україні в період 1991 – 2020 років, охарактеризувати основні етапи й тенденції розвитку електронного діловодства та окреслити його перспективи – здобувачем досягнута, а задекларовані завдання – виконано. Цьому сприяв правильний вибір предмета та об'єкта дослідження, вдалий підхід до формування джерельної бази дослідження,

опрацювання значного масиву інформації, зокрема законодавчих та інших нормативно-правових актів, наукових публікацій, матеріалів, що зберігаються в архівних підрозділах організацій та інших джерел, їх якісне застосування і критичний аналіз з конкретними висновками та пропозиціями.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації мають достатнє теоретико-методологічне обґрунтування. Автором проаналізовано 439 наукових джерел та використано набір загальнонаукових методів та прийомів емпіричного пізнання, що дозволило здійснити комплексні дисертаційні дослідження.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що відображені у дисертації, автор обґрунтовує на основі логічного викладу матеріалу. У висновках до розділів відображені результати дослідження відповідно до конкретних наукових завдань. Розділи роботи взаємопов'язані між собою. Найважливіші результати дослідження викладені у висновках дисертації, що відповідають поставленим завданням.

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації підтверджена в процесі їх апробації на різноманітних міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Зі змісту дисертаційної роботи, опублікованих здобувачкою наукових праць та автореферату дисертаційного дослідження випливає, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертантки, характеризуються науковою новизною.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні доцільності впровадження терміну «електронне діловодство» у терміносистему електронного документознавства, розробленні періодизації розвитку електронного діловодства як науково-практичного напрямку електронного документознавства в Україні. Зокрема, у дисертації *уперше* досліджено сутність електронного діловодства як наукового напрямку та практичної сфери роботи зі

службовими документами з електронним носієм інформації; обґрунтовано доцільність впровадження терміну «електронне діловодство» у терміносистему документознавства України, проаналізовано взаємозв'язок означеного поняття з іншими суміжними термінами; запропоновано періодизацію розвитку електронного діловодства в Україні; проаналізовано результати впровадження електронного діловодства в організаціях України; визначено основні перспективні напрями розвитку електронного діловодства в Україні.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики

У дисертаційній роботі сформульовані теоретичні положення та обґрунтовані практичні рекомендації щодо розвитку електронного діловодства в Україні у період 1991-2020 років. Основні ідеї та висновки дослідження доведено до конкретних положень, методик та рекомендацій. Вони можуть бути використані у практичній діяльності органів публічного управління, інституціями громадянського суспільства, установами та підприємствами бізнес-сектору.

Отримані наукові результати дозволять покращити рівень інституалізації загального електронного діловодства в Україні, забезпечити збільшення кількості діловодних процесів, що підлягають автоматизації за рахунок застосування інформаційних (цифрових) технологій.

Окремі положення та результати даного дослідження використані у практичній діяльності Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження № 77-40-23 від 24.05.2021) та Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження №1 від 24.05.2021).

5. Повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертації працях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у дванадцяти наукових публікаціях, десять з яких є одноосібними, сім із них – у фахових виданнях, що увійшли до переліку наукових фахових видань України, дві публікації – у наукових періодичних виданнях інших держав (Республіка Польща), одна публікація – у збірнику наукових праць, дві публікації, одна з яких у співавторстві – у журналі, який включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз: GoogleScholar, CiteFactor, ResearchBible, Index Copernicus. Зміст опублікованих праць відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та у повній мірі розкриває сутність результатів проведеного дослідження.

6. Відповідність дисертаційної роботи та автореферату встановленим вимогам

Рукопис дисертації та автореферат дисертаційної роботи за змістом, обсягом та структурою відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо їх написання та оформлення.

Автореферат дисертаційної роботи у повному обсязі відображає усі основні положення та результати дисертаційної роботи. Зміст основних положень дисертаційної роботи та зміст автореферату є ідентичними.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Не заперечуючи важливість та оригінальність дисертаційного дослідження Оксани Лаби, доцільно зупинитись на певних дискусійних моментах, які потребують додаткової аргументації автора:

1. Зважаючи, що захист дисертаційного дослідження відбувається наприкінці 2022 року, на нашу думку, було б доцільним визначити верхню межу хронологічних меж дослідження (С. 21) 2021 роком. З яких міркувань було обрано саме 2020 рік?

2. Авторка вживає низку термінів щодо інформаційних автоматизованих

систем, а саме «системи електронного документообігу», «системи автоматизованого діловодства», «корпоративні системи управління документацією». Однак, доцільно було б визначити частку й ознаки інформаційних автоматизованих систем керування документаційними процесами серед усієї множини інформаційних автоматизованих систем.

3. Уточнюючи класифікацію систем автоматизованого діловодства та електронного документообігу, авторка згадує про вітчизняну та зарубіжну моделі діловодства (С. 117), однак не обґрунтовує, яку з моделей варто імплементувати в перспективних українських розробках ІАС.

4. У роботі зроблено наголос на євроінтеграційному періоді електронного діловодства, де як нормативно-правова база, так і низка заходів з практичної імплементатії спрямовані на приведення до єдиного знаменника українського та європейського діловодства. Вважаємо, у цьому контексті недостатньо обґрунтовним є твердження щодо розробки українських ІАС керування документаційними процесами, що враховуватимуть особливості українського діловодства як однієї із тенденцій розвитку електронного діловодства в Україні.

Разом з тим, зазначимо, зроблені зауваження не мають принципового характеру та не знижують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи Лаби О. В.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Лаби Оксани Василівни на тему «Розвиток електронного діловодства в Україні: 1991–2020 роки» є завершеною науковою працею і має теоретичне та практичне значення.

Зміст дисертаційної роботи відповідає назві теми, засвідчує логічність та завершеність дослідження і відповідає паспорту спеціальності 27.00.02 – документознавство, архівознавство.

Основні положення та отримані наукові результати у достатній мірі висвітлено у публікаціях за темою роботи. Автореферат дисертації відображає основні наукові результати та висновки дисертаційної роботи.

Ознайомлення зі змістом, структурою, отриманими результатами дисертації переконує, що вона відповідає сучасним дослідженням в галузі історичних наук та засвідчує високий рівень ерудиції дисертантки. Зважаючи на актуальність теми, високий рівень наукової новизни результатів дослідження, теоретичну цінність та практичну значущість цих результатів, відповідність дисертаційної роботи чинним вимогам, вважаю, що дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук Лаби Оксани Василівни відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо кандидатських дисертацій, а її авторка заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 27.00.02 – документознавство, архівознавство.

Офіційний опонент,
кандидат історичних наук, доцент,
завідувач відділу наукової роботи,
доцент кафедри професійної і
вищої освіти Центрального
інституту післядипломної освіти
Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти»
НАПН України

Інна ОТАМАСЬ

